

“DRUMUL SPRE ZONA EURO”

Daniel Dăianu,
Palatul Parlamentului, Bucureşti,
13 noiembrie 2017

1. Observații preliminare

- O lume globală, cu “blocuri” și fragmentare
- Lupta pentru o “Uniune unită”
- ZE, parte a proiectului european
- Tinta României: o economie mai robustă, într-o ZE robustă - ***political statement***
- Interese naționale de aparat în interiorul UE/ZE
- Un program pre-aderare (*fast lane*) poate ajuta reforme, convergența reală și structurală

2. De ce ZE?

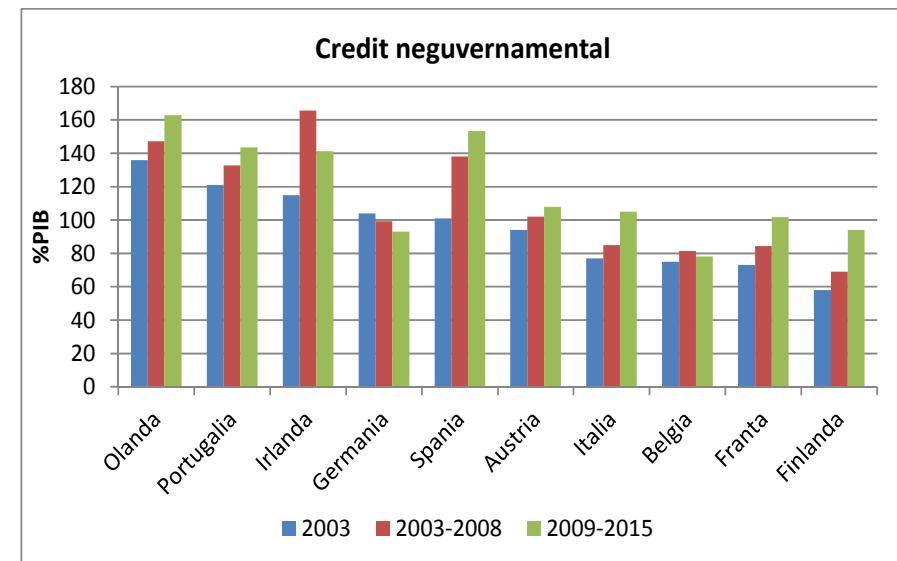
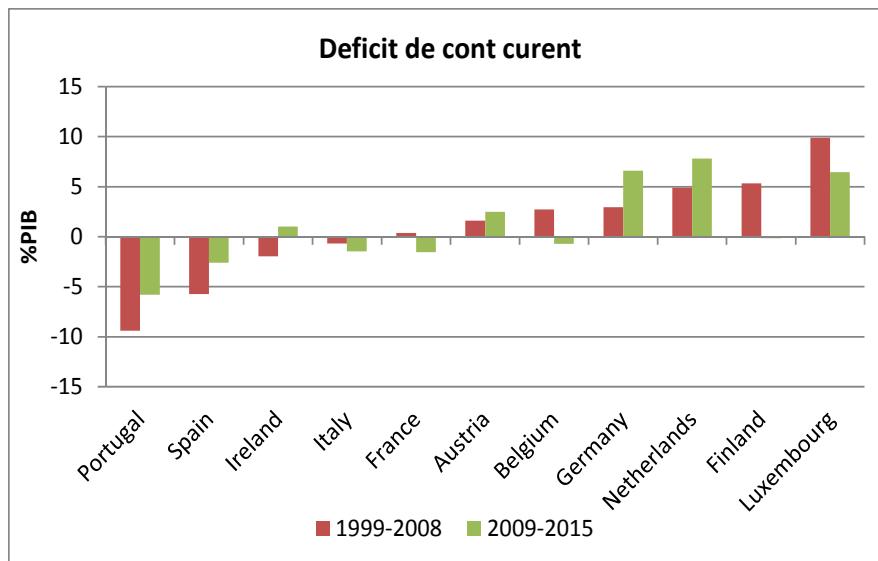
- Parte a proiectului european, de unitate
- Beneficii economice: risc valutar dispare, “adapost” fate de instabilitatea pietelor de capital, comert mai intens, etc
- Semnificatie politica si geopolitica
- Devine treptat, se pare, “*the only game in town*”, mai ales dupa Brexit
- Dar **Aderarea este un proces!**

2.1 Lectii ale crizei ZE

- **Convergenta nu se realizeaza automat in ZE**
- **Echilibrele economice trebuie sa fie aparate**
- Este nevoie de o **masa critica de convergenta reala si structurala ex ante** (si ZE interesata)
- **ZE nu are inca mijloace contra socurilor asimetrice, de partajare a riscurilor** –care sa compenseze pierdere de “*policy space*”
- **Teama unor state de un “*transfer union*”**

Lecții din funcționarea ZE

- Pentru țările cu PIB/capita mai mic moneda unică a stimulat dezechilibre
- A fost stimulată indatorarea externă a sectorului privat: o mișcare masivă de capitaluri din centru către periferie (in sect. non-tradable in principal,, ca o sursă de şocuri asimetrice, cu efecte rele când periferia a fost lăsată cu costul muncii prea mare.
- Politici macroprudentiale și prudenta bugetara nu sunt suficiente pentru controlul dezechilibrelor; contează politici în cadrul ZE
- (Daianu, Kallai, Mihailovici, Socol, IER, 2016, Editura Academiei 2017)



Sursa: Eurostat,BCE

2.2 Lectii ale crizei ZE; documente ale Institutiilor Europene

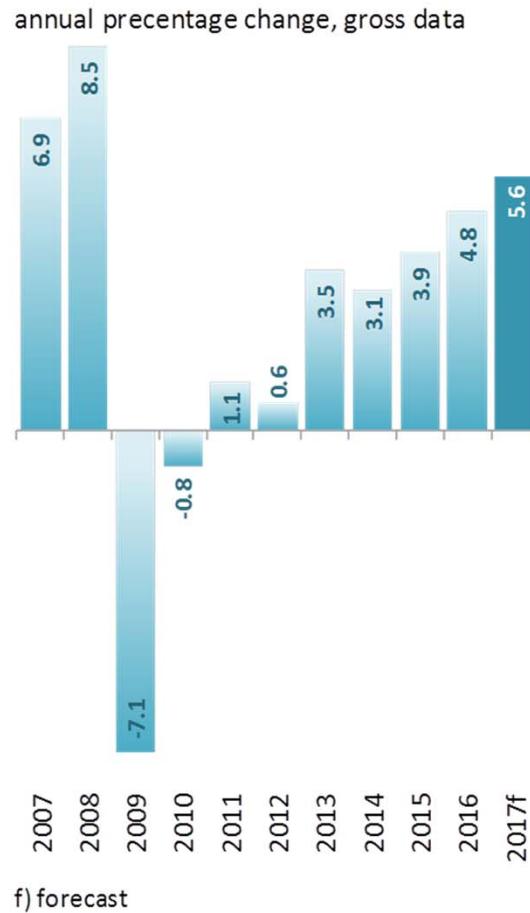
- Raportul celor 5 Presedinti (PE, Consiliul, Comisia, BCE, Eurogrup) –2015
- Document ale CE privind viitorul UEM -2017
- Rapoarte ale BCE
- **Deficit de convergenta structurala in ZE; instrumente de ajustare si stabilizare precare; controlul echilibrelor este esential**

3. O economie mai robustă: program pre-aderare/roadmap

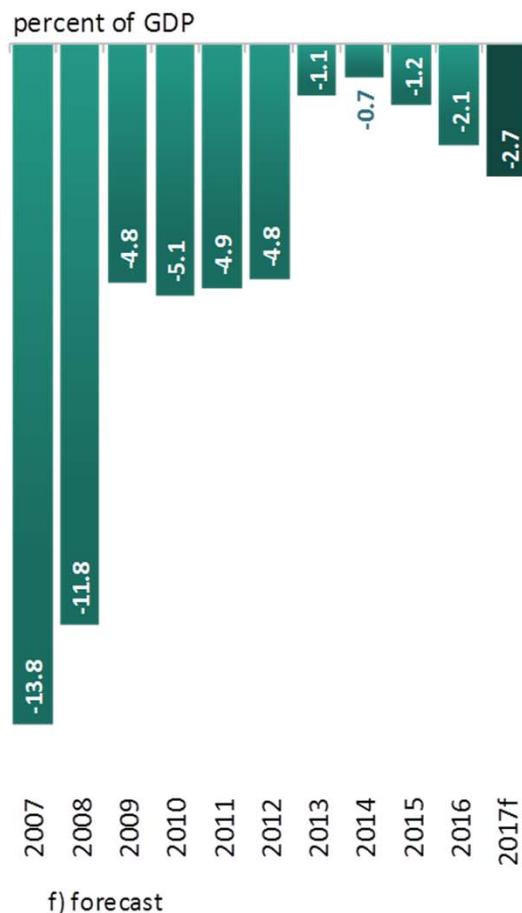
- **Masa critica de convergenta reala si
structurala ex ante**
- **Consolidare bugetara: acum se merge in sens
invers... (deficit structural peste 3% din PIB)**
- Investitii publice si private mai mari
- **venituri fiscale adecate** (pt. educatie,
sanatate infrastructura; cooperare avansata
- **Eficienta cheltuielilor publice**

Dinamici macroeconomice

Real GDP

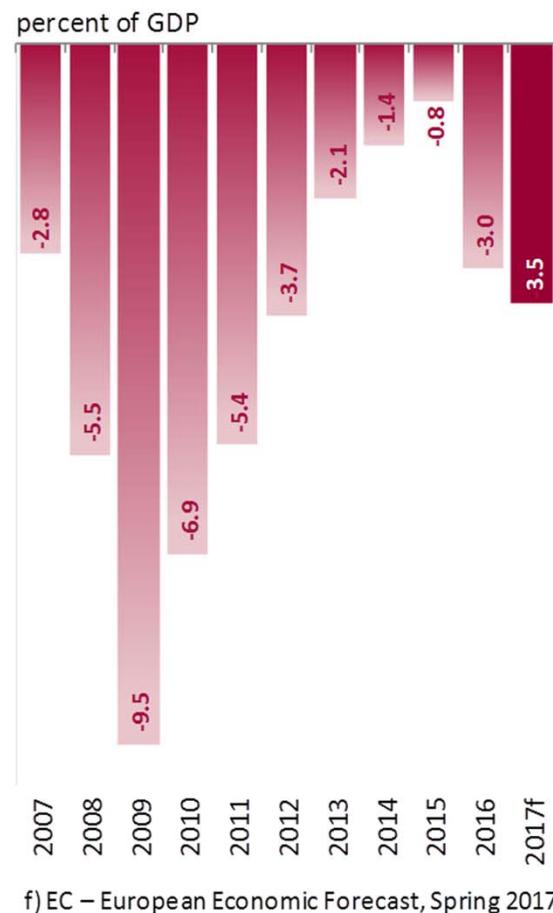


Current Account Balance



General Government Balance

(according to ESA2010)



Source: NIS, NBR, NCP

Source: NIS, NBR, NCP

Source: MPF, NIS

Veniturile bugetului (fiscale) sunt foarte mici; spațiul de manevră al politicii bugetare

- În România spațiul de manevră a politicii fiscale este redus.
- Caracterului prociclic al acestei politici, nivel venituri bugetare, modul în care sunt prioritizate și realizate cheltuielile statului
- România are o pondere a veniturilor bugetare foarte redusă, atât față de media ZE (aproximativ 47% din PIB în 2014), dar și în comparație cu statele în dezvoltare din ECE (Cehia avea în 2014 o pondere de 40,3%, Ungaria de 46,9%, iar Polonia 38,7%)

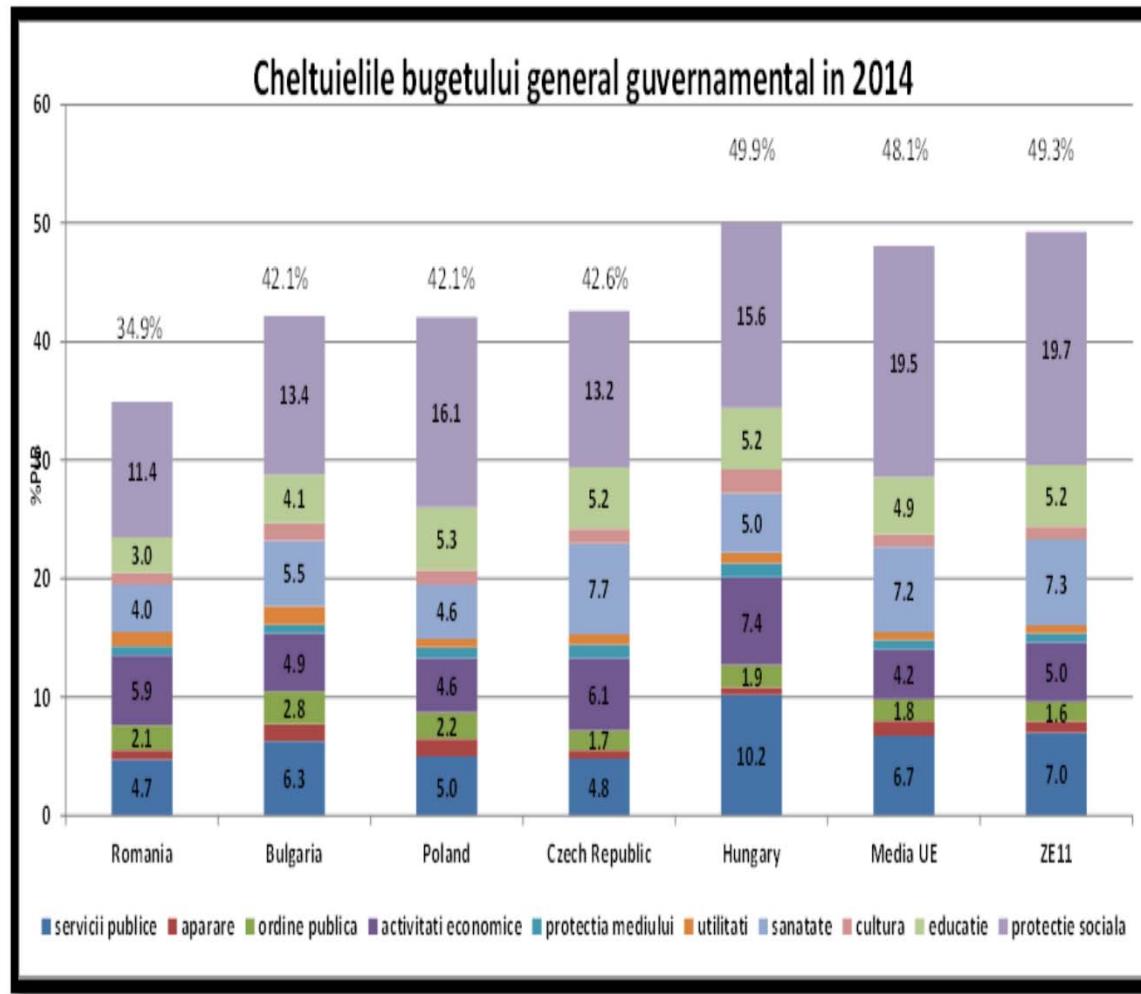
Ponderea veniturilor bugetare și fiscale (% din PIB)

| Ani/Țări | ZE, venituri | | Cehia, venituri | | Germania, venituri | | Ungaria, venituri | | Polonia, venituri | | România, venituri | |
|----------|--------------|----------|-----------------|----------|--------------------|----------|-------------------|----------|-------------------|----------|-------------------|----------|
| | fiscale | bugetare | fiscale | bugetare | fiscale | bugetare | fiscale | bugetare | fiscale | bugetare | fiscale | bugetare |
| 2000 | 40.8 | 45.4 | 32.5 | 36.9 | 41.5 | 45.6 | 39.2 | 44.1 | 33.8 | 39 | 30.4 | 33.8 |
| 2001 | 39.9 | 44.7 | 32.4 | 37.2 | 39.6 | 43.8 | 38.1 | 43.2 | 33.8 | 40.2 | 28.8 | 32.6 |
| 2002 | 39.6 | 44.2 | 33.4 | 38 | 39.1 | 43.3 | 37.5 | 42.1 | 34.0 | 40.4 | 28.4 | 32.9 |
| 2003 | 39.6 | 44.1 | 34.1 | 42.1 | 39.4 | 43.6 | 37.5 | 42 | 33.4 | 39.6 | 27.9 | 31.7 |
| 2004 | 39.2 | 43.8 | 34.6 | 39.4 | 38.5 | 42.6 | 37.2 | 42.3 | 33.0 | 38.4 | 27.7 | 32.2 |
| 2005 | 39.4 | 44.1 | 34.2 | 38.7 | 38.5 | 42.8 | 36.8 | 41.7 | 34.0 | 40.3 | 28.3 | 32.3 |
| 2006 | 39.9 | 44.6 | 33.9 | 38.5 | 38.8 | 43 | 36.7 | 42.3 | 34.6 | 41 | 29.0 | 33.1 |
| 2007 | 40.0 | 44.7 | 34.4 | 39.3 | 38.8 | 43 | 39.7 | 45 | 35.5 | 41.3 | 29.6 | 35.4 |
| 2008 | 39.6 | 44.4 | 33.1 | 38.1 | 39.2 | 43.4 | 39.7 | 45.1 | 35.2 | 40.6 | 28.3 | 33.2 |
| 2009 | 39.3 | 44.4 | 32.1 | 38.1 | 39.6 | 44.3 | 39.2 | 46 | 32.3 | 37.7 | 27.0 | 31.5 |
| 2010 | 39.2 | 44.3 | 32.6 | 38.6 | 38.2 | 43 | 37.5 | 45 | 32.0 | 38.4 | 26.9 | 32.7 |
| 2011 | 39.7 | 44.9 | 33.7 | 40.3 | 38.7 | 43.8 | 36.9 | 44.2 | 32.5 | 39 | 28.1 | 33.7 |
| 2012 | 40.7 | 46.1 | 34.2 | 40.5 | 39.3 | 44.3 | 38.6 | 46.2 | 32.8 | 39 | 27.9 | 33.6 |
| 2013 | 41.2 | 46.7 | 34.8 | 41.4 | 39.4 | 44.5 | 38.2 | 46.8 | 32.8 | 38.4 | 27.4 | 33.3 |
| 2014 | 41.5 | 46.8 | 34.1 | 40.3 | 39.5 | 44.7 | 38.4 | 46.9 | 33.0 | 38.7 | 27.7 | 33.6 |

Sursa: Eurostat (Daianu, Kallai, Mihailovici, Socol, 2016 și 2017)

Marja de manevra redusa. Insuficiența bunurilor publice esențiale pentru dezvoltare

Cheltuielile pentru sănătate și educație raportate la PIB sunt cele mai mici din EU



Sursa: Eurostat (Daianu, Kallai, Mihailovici, Socol, 2016 și 2017)

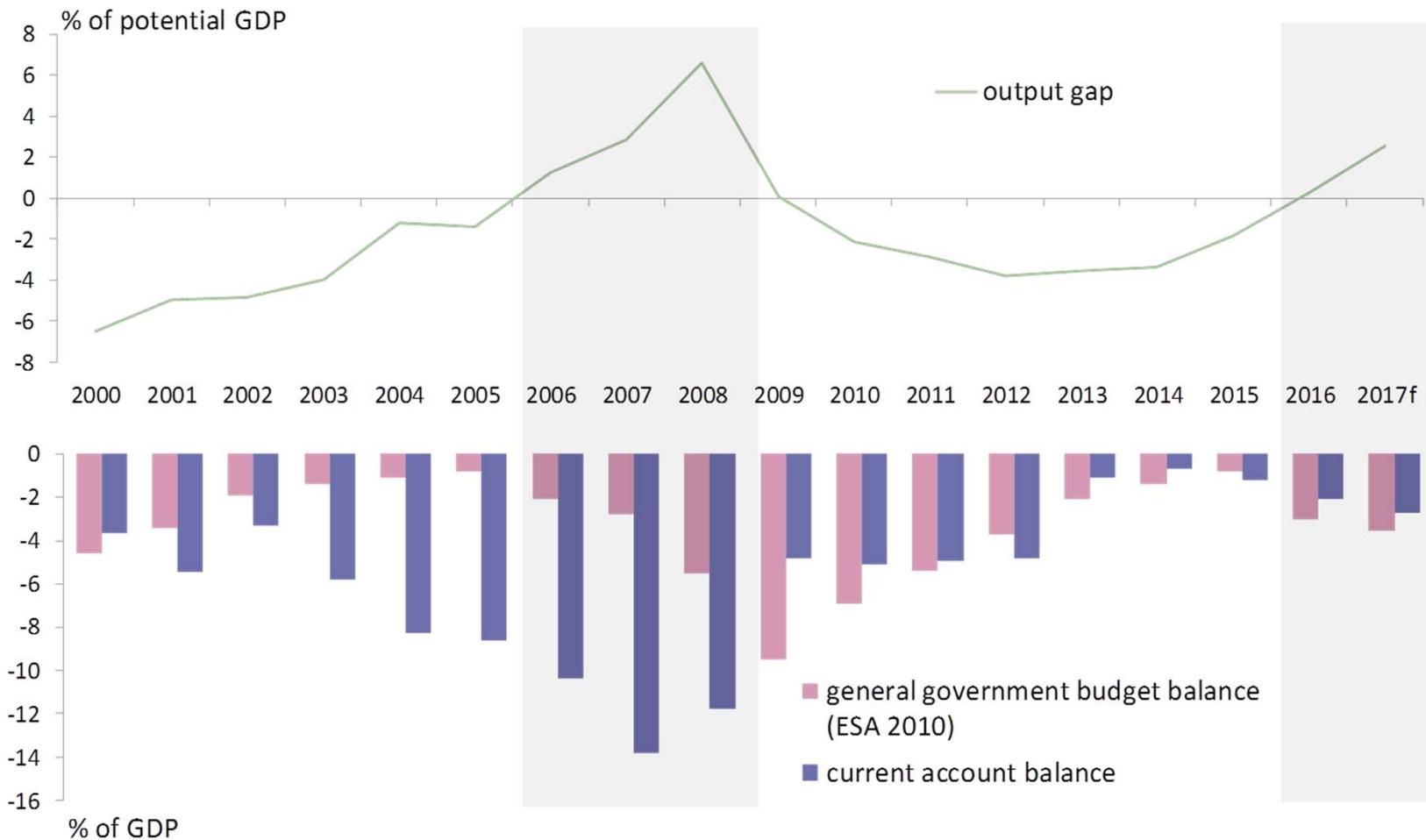
3.1 O Românie mai robustă, cu resurse pentru sine și pentru UE – bugetul public

- **Robustetea si resurse mobilizabile sunt esentiale**
- **Soliditatea bugetului public este obligatorie;**
- **Nivelul veniturilor fiscale** (sub 26% din PIB acum), o problema de securitate nationala
- Investitii publice (educatie, infrastructura) si private (tradables --cu valoare adaugata mai inalta)

3.2 O economie mai robustă

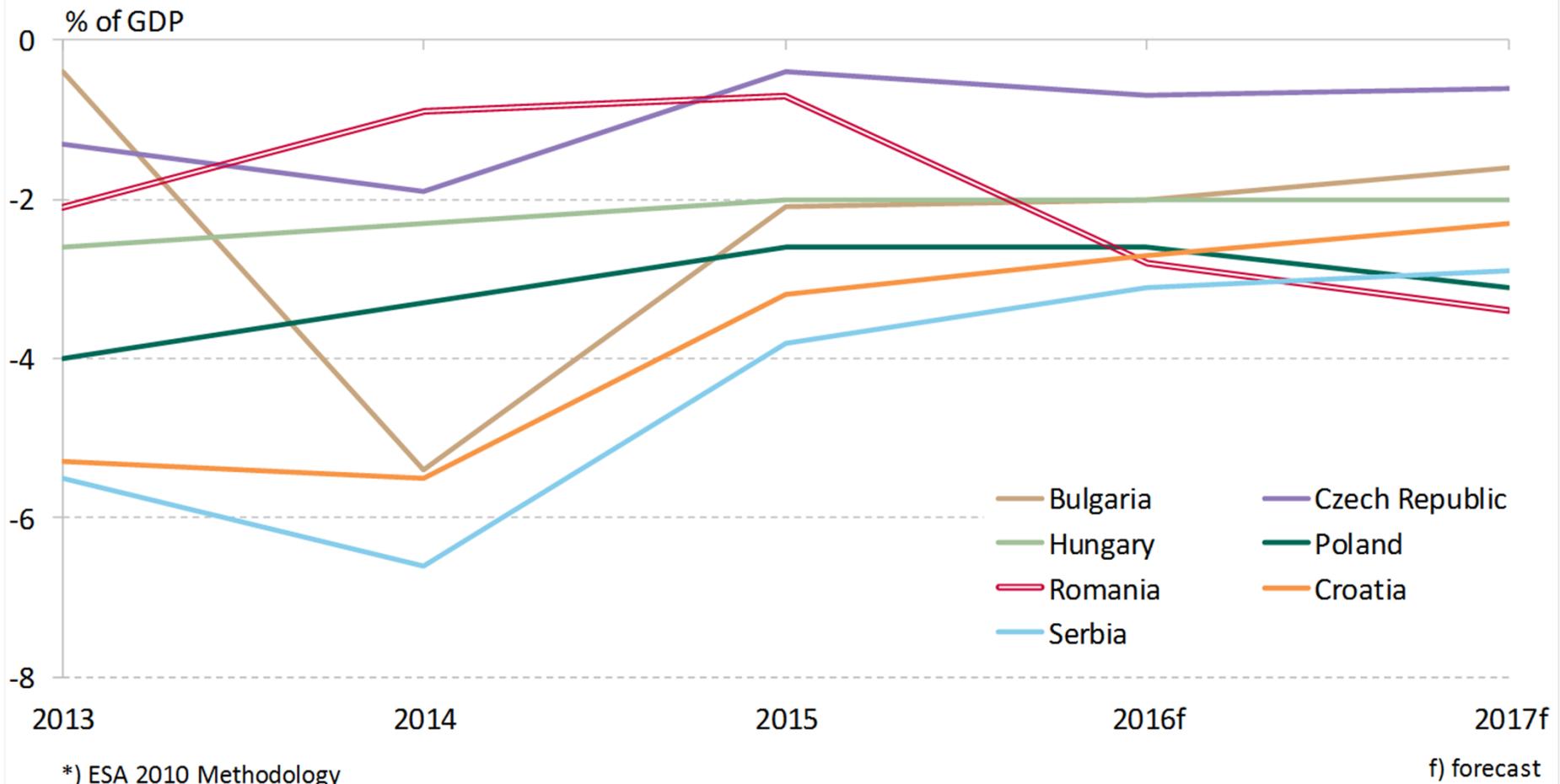
- **Disciplina financiară** (hard budget constraints); combatere rent-seeking;
- **Declararea veniturilor și averii – un test de adevar pentru societatea romaneasca (poate ameliora colectarea la bugetul public)**
- **Politici industriale eficiente (SM); o “banca promotională” (KfW)**
- **Politici coerente și credibile**

“Deficitele gemene”



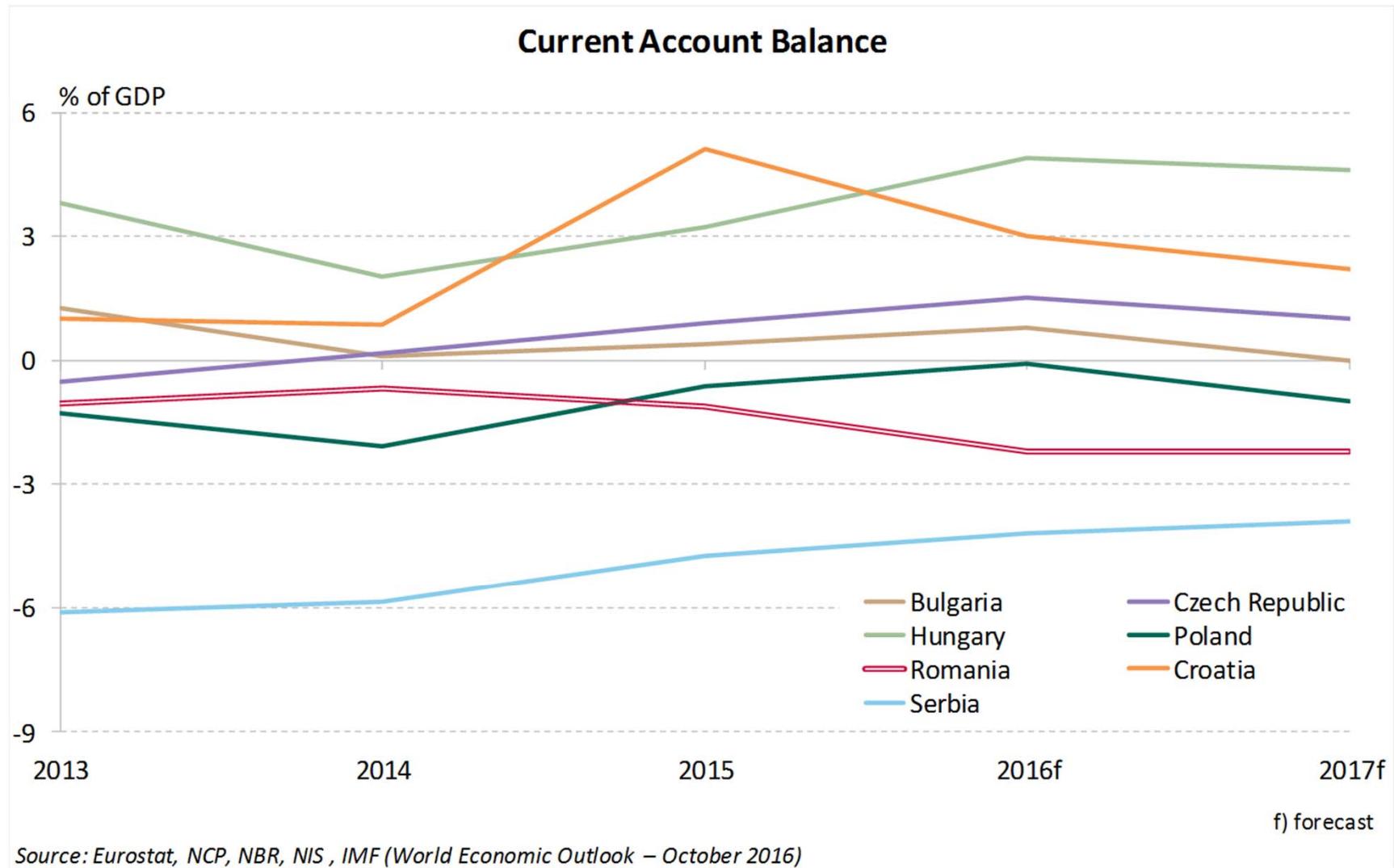
Source: NIS, MPF, EC, NCP, NBR

General Government Balance*



Source: Eurostat, MPF, NIS, European Commission (European Economic Forecast – Spring 2016)

Deficite de cont curent



4. EA robusta: ce avem de sustinut (interese ale Romaniei, economiilor emergente)

- Mecanisme de amortizare a socurilor asimetrice: **capacitate fiscală și de stabilizare** (atenuarea somajului mare; ajutor pentru țari cu dificultăți majore – SME/FME)
- **Partajare a riscurilor** (*risk-sharing*)
- **O uniune bancară completă** (schema colectivă de garantare a depozitelor)

4. EA robusta

- **Instrumente de reducere a decalajelor economice: convergenta structurala** (decalaje mari induc tensiuni mari --derapaje politice)
- Problema investitiilor Planul Juncker, etc)
- “**Piata unica**” (asimetrii de putere, exodul de capital uman, abuzuri pe piata)
- **Distributia veniturilor** (crestere inclusiva)
- **Reglementarea si supravegherea finantei**

4. EA robusta

- **Combatere paradisuri fiscale –evaziunea fiscală (tax avoidance) si alte practici rele (abuzuri) pe piete**
- **Gestionarea revolutiei digitale si a robotizarii** (problema locurilor de munca)
- **Implicarea statelor mici in decizii “mari”** (Schauble) --sa articulam pozitii de ascultat
- **Cetatenii trebuie sa vada beneficiile....**

5. De l-amurit pentru un program pre-adere la EA

- Este **propunerea Juncker** sustinuta de institutii UE, de Franta si Germania in special?
- **Pre-conditii (in opinia CE) de aderare la ZE**
- Ar fi un ““fast lane” analog cu un program de aderare la UE (asistenta tehnica si financiar)?
- Care ar fi **arhitectura** unui program de pre-adere: a/ reforme structurale b/ consolidare bugetara; c/ alte masuri de convergenta reala

5. De lamurit...

- **Cu cine va fi convenita o foaie de parcurs** (Comisia, BCE...)?
- **Asistenta financiara ar include resurse ce acum fac parte din fonduri structurale si de coeziune?**
- **Viitorul bugetului UE:** resurse dedicate cresterii robustetei ZE (proxy pentru buget al ZE?); fonduri structurale si de coeziune

5. De lamurit...

- **Va fi un stat membru sprijinit sa adere la UB inainte de aderarea la ZE?**
- **Va exista acces la facilitati ale BCE? Mai ales daca se intra in UB**
- **Ce instrumente vor exista pentru a atenua decalaje de dezvoltare in ZE (experienta ultimului deceniu in ZE? (Pierre Moscovici: decalaje mari subrezesc foarte mult ZE)**

5. De lamurit...

- **Calendarul pentru uniformizarea bazei de impozitare în ZE** (sisteme de impozitare – “dumpingul fiscal”; impact asupra economiilor emergente)
- **Functionarea pietei muncii**
- Putem capata statut de observator la dezbateri privind viitorul ZE?

6. Foaia de parcurs a aderării:

- Reducere decalaj de convergență reală, CRESTEREA POTENTIALA sa urce cu 1,5-2%; dar să avem echilibre solide.;
- Condiții structurale: consolidarea finanțelor publice în mod durabil, creșterea gradului de competitivitate a economiei (nu prin salarii joase); echilibre (interne și externe) solide
- Intrarea în MCSII.
- Uniunea bancară. Intrarea în UB poate preceda aderarea la ZE
- Adoptarea euro. Țările care au adoptat moneda unică după 2007 au avut PIB/capita în PPS relativ la media UE în anul anterior adoptării monedei unice cuprins între 94% în cazul Ciprului și 64% în cazul Estoniei (care avea însă Consiliu Monetar/CM și este o țară foarte mică!).

Mize pentru Romania in ZE

- Sa continuam convergenta economica (modernizarea)
- Sa invingem *middle income trap*
- ZE sa capete instrumente care sa atenueze decalaje economice, sa intareasca increderea cetatenilor in Uniune (ZE)
- ZE (UE) sa asigure bunuri publice europene esentiale (securitate interna si externa, dezvoltare economica, crestere inclusiva)

Miza mare pt Romania si ZE

- Relatia centru - periferie
- Germania ca “atractor economic” si politic sa nu fie inconjurata de state (sateliti) cu economii slabe
- Discrepante mari genereaza tensiuni, frustrari, derapaje politice
- De aceea sunt necesare reforme in state nationale combinate cu reforme ale EA

Observatii finale

- Aderarea la ZE Schengen, MCV
- O masa critica de convergenta
- Reformarea ZE
- Aderarea poate mobiliza resurse si le canaliza intr-o societate cu institutii slabe
- Vointa si sustinere politica, civica
- **Un Pact pentru Euro** –sunt elitele pregatite?
Pot fi surmontate cicluri electorale?

VA MULTUMESC